

Okruhy ke SZZ z FILOSOFIE pro ak. rok 2023/2024

Student si vytáhne jednu z otázek (1–20) a při odpovědi zohlední také dějinně filosofický rozměr. Stručně uvede autory, kteří s daným tématem souvisí, a srovnání jejich pozic. Komise pak může klást také doplňující otázky k osobnostem či školám uvedeným v seznamu označeném „dějinný kontext“ ve vztahu k tématu otázky. Kromě toho se lze u daných osobností dotazovat i na základní informace o životě a díle daného filosofa, nebo o hlavních představitelích dané školy.

student má 30 min na přípravu
trvání zkoušky 30 min

Tematický blok: Logika

1. Pojem a termín (znak, pojem pojmu a jeho vlastnosti, vztahy pojmů, dělení a typy pojmů, definování a dělení, jednoznačnost a víceznačnost, syntaxe a sémantika, extenze a intenze termínů atd.)
2. Soud a výrok (predikace a pravda, vlastnosti a dělení soudů, distribuce, logický čtverec; aristotelské vs. post-fregovské pojetí soudu/výroku, extenzionální a neextenzionální výrokové spojky, tautologie a kontradikce, pravdivostní tabulky; kvantifikátory a proměnné, extenze a intenze výroků atd.)
3. Úsudek a argument (induktivní a deduktivní, aristotelské vs. post-fregovské pojetí úsudků/argumentů, typy úsudků/argumentů, illace, kategorický sylogismus, vyplývání a dokazatelnost, logický systém a axiomatizace atd.)
4. Filosofické problémy logiky (povaha logiky a jejího předmětu, neklasické logiky, modalities a možné světy, logika a další vědní disciplíny, klamné úsudky a neformální logika, formalizace, argumenty filosofické logiky atd.)

Dějinný kontext: Aristotelés, stoicismus, scholastika, Frege a analytická filosofie

Tematický blok: Epistemologie

5. Epistemologie a poznání (základní otázky, noetické a gnozeologické aspekty platonského a aristotelského realismu; alternativy: representacionismus, empiricismus, Kant, německý idealismus, relativismus, skepticizmus atd.)
6. Vědění a věda (tradiční vs. moderní pojetí vědění, teorie pravdy, teorie justifikace, jistota a pochybnost, pravděpodobnost a indukce; tradiční vs. moderní pojetí vědy, typy věd, status vědeckých teorií atd.)
7. Kantovské modalities, skepticizmus a další filosofické problémy epistemologie (analytické vs. syntetické, a priori vs. a posteriori; skepticizmus a dogmatismus, noetický problém a jeho řešení atd.)

Dějinný kontext: Platón, Aristotelés, scholastika, Descartes, racionalismus a empiricismus, Kant, německý idealismus, kontinentální a analytická filosofie

Tematický blok: Metafyzika a filosofie přírody

8. Pohyb a čas (definice a druhy pohybu, Zenónovy paradoxy, pohyb přirozený a udělený, vysvětlení přirozeného pohybu: Aristotelés vs. Newton, důkaz boží existence z pohybu: Aristotelés a Tomáš, cyklické vs. lineární pojetí času, objektivní vs. subjektivní pojetí času: Platón, Aristotelés, Plótinos, Augustin, Kant, McTaggart atd.)
9. Jsoucno a jeho vlastnosti (různé koncepce pojmu jsooucná v dějinách metafyziky, jednotlivé transcendentální vlastnosti a možné redukce jedněch na jiné, transcendentálie:

transcendentální jednota, problém jednoty a mnohosti, druhy transcendentální jednoty, transcendentální pravda, transcendentální dobro)

10. Jednota a mnohost, individuální a obecné (individuální jednota v současné metafyzice, univerzálie v současné metafyzice, individua a agregáty, metafyzická strukturace jsoucna, svazková teorie, teorie nahých substrátů, kritéria individuality u různých typů jsoucna, monismus, mechanicismus, hylemorfismus)
11. Kausalita (pojetí příčiny, teorie čtyř příčin podle Aristotela a její aplikace na artefakty a živé bytosti, problematika účelové příčiny: teleologické pojetí přírody vs. „slepá“ evoluce, typy účinných příčin, diskuse týkající se eficientní kauzality: realistické vs. redukcionistické pojetí eficientní kauzality: Aristotelés vs. Hume, okasionalismus, princip kauzality)

Dějinný kontext: před Sokratci, Platón, Aristotelés, novoplatonismus, arabská a židovská filosofie středověku, Tomáš, Scotus, Suárez, druhá scholastika, Spinoza, Kant, idealismus, analytická filosofie

Tematický blok: Filosofická antropologie

12. Osoba (ontologické, psychologické a sociologické pojetí osoby a jeho důsledky, exkluzivistické a inkluzivistické pojetí osoby, hlavní charakteristiky osoby jako nejvyššího způsobu bytí, vztah jedince a společnosti – liberalismus, kolektivismus a personalismus)
13. Duše a tělo (definice duše, stupně života a duše, různé koncepce vztahu duše a těla – substanciální dualismus, hylemorfický dualismus a fyzikalismus; duše a mysl, různá chápání smrti, otázka nesmrtelnosti duše, základní pojmy současné filosofie mysli, pojetí oživlého těla ve fenomenologii)
14. Poznání a svoboda (smysly a rozum, vnitřní a vnější smysly, rozum a intelekt, vztah rozumu a smyslů, vášně/emoce, svoboda – libertarianismus, determinismus a kompatibilismus, negativní a pozitivní svoboda, svoboda jako sebe-determinace)

Dějinný kontext: Platón, Aristotelés, Tomáš, Descartes, Marx, Nietzsche, existencialismus, fenomenologie, analytická filosofie mysli

Tematický blok: Filosofie náboženství

15. Typologizace filosofie náboženství (typologie náboženství podle Richarda Schaefflera; vztah filosofie a náboženství, vývojové etapy filosofie náboženství, Leibnizova theodicea a její kritické zhodnocení)
16. Argumenty Boží existence (apriorní a aposteriorní dokazování, Anselm, Tomáš, Kant, Jaspers, jiné typy důkazů, ontologická tradice, tradice negativní teologie, hermeneutika smyslu a hermeneutika podezření: Nietzsche, Freud, Marx)

Dějinný kontext: helénismus, patristika, Anselm, Tomáš, Scotus, Leibniz, Kant, idealismus, Kierkegaard, fenomenologie

Tematický blok: Etika

17. Dobro, utilitarismus a Kantova etika (předmět etiky, rozdělení etiky, základní otázky metaetiky, morální dobro a zlo, hodnocení jednání v kontextu rozdílů mezi Kantem a utilitaristy, principy utilitarismu, kategorický imperativ, problém etického relativismu, (ne)dobrovolnost a záměrná volba, vztah mezi svobodou a odpovědností; odpovědnost jako relační pojem)
18. Poslední cíl života, ctnosti (eudaimonismus a hedonismus, pojem ctnosti, středová pozice ctnosti, rozumové a morální ctnosti, kardinální ctnosti, vztah ctností k problematice zákona, posledního cíle a přirozenosti, otázka kulturní a dobové podmíněnosti ctností)

Teologická
fakulta
Faculty
of Theology

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

19. Přirozený zákon, svědomí (pojem přirozeného zákona, příklady argumentace etiky přirozeného zákona, přirozený a pozitivní zákon, definice svědomí, problematika „omylu svědomí“, typologie svědomí)
20. Aplikovaná etika (vztah obecné a aplikované etiky, vybrané podoby aplikované etiky: bioetika, environmentální etika, etika techniky, politická a sociální etika; důležitá témata a způsoby argumentace)

Dějinný kontext: Platón, Aristotelés, Epikúros, Tomáš, britský empirismus a jeho následovníci, Kant, etika ctností ve 20. století, etika ve 20. stol. (Lévinas, Jonas, Spaemann, Footová, MacIntyre, Singer)